

НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ
З ПИТАНЬ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ МОЗ УКРАЇНИ

ЗВІТ
про результати соціологічного дослідження
«Оцінка якості викладання навчальних дисциплін
освітньої програми «Фізична терапія» (освітній рівень «бакалавр»)
у весняному семестрі 2020/2021 навчального року»

У червні 2021 року Науково-методичною лабораторією з питань фармацевтичної освіти було проведено опитування здобувачів вищої освіти щодо їхньої оцінки якості викладання навчальних дисциплін за освітньо-професійною програмою «Фізична терапія» (освітній рівень «бакалавр»). В опитуванні взяли участь 36 студентів (з них: 19 студентів 1 курсу; 16 – 2 курсу) вищезазначеної освітньої програми: вибірка становить 88% від генеральної сукупності (N=41).

Студентам було запропоновано висловити свою думку щодо якості викладання дисциплін, що вони вивчали у весняному семестрі 2020/2021 навчального року. Опитування проводилося за допомогою методу групового анкетування. За кожною дисципліною заповнювалася окрема анкета. Всього було отримано дані за 16 дисциплінами, в загальній кількості – 283 анкет.

Задоволеність здобувачів вищої освіти якістю викладання пов'язана з розумінням цілі, очікуваних результатів навчання за дисципліною, порядку та критеріїв оцінювання. Володіючи такою інформацією, студенти можуть оцінити ефективність своєї роботи за дисципліною та успішність її вивчення. Отримані дані демонструють, що у цілому така інформація була надана студентам на початку вивчення курсу дисциплін (рис. 1).

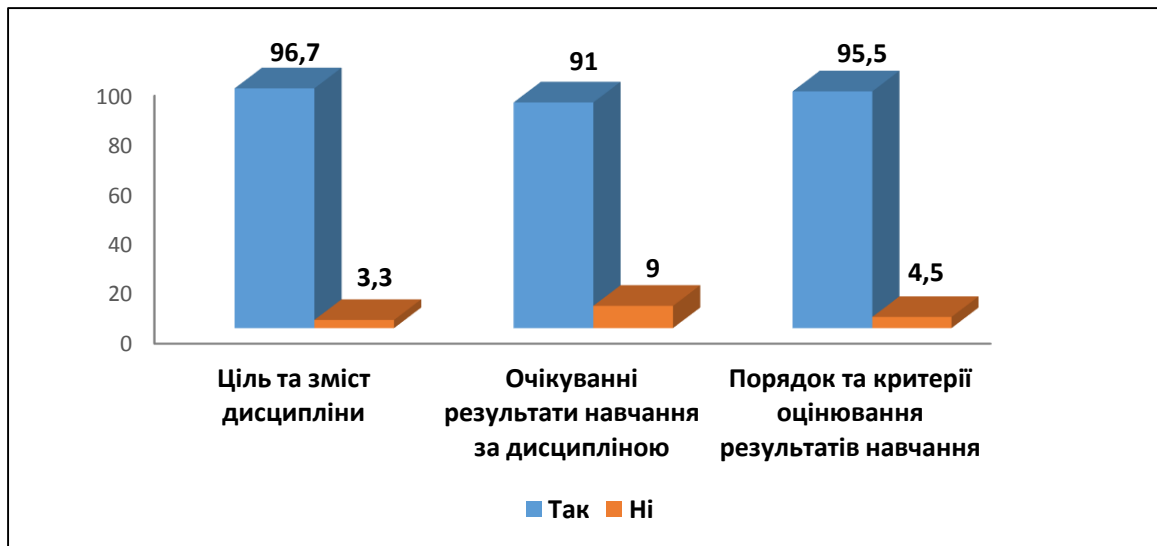

Рис. 1. Розподіл відповідей респондентів на питання «Чи була Вам надана на початку курсу інформація щодо цілей та змісту дисциплін, очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання знань» (середні показники за усіма дисциплінами), %

За показником «Володіння інформацією щодо цілі та змісту дисципліни» навчальні дисципліни можна розділити на 2 групи (табл.1):

1. Дисципліни, з яких всі опитані володіють необхідною інформацією (90-100%) – 13.
2. Дисципліни, з яких переважна більшість респондентів володіє необхідною інформацією (79-89%) – 3.

Таблиця 1

Ранжування навчальних дисциплін за показником «Володіння інформацією щодо цілі та змісту дисципліни» за оцінками респондентів

Навчальні дисципліни, з яких всі опитані володіють необхідною інформацією	Навчальні дисципліни, з яких переважна більшість опитаних володіє необхідною інформацією
<ol style="list-style-type: none"> 1. Біомеханіка рухової діяльності 2. Види оздоровчо-рухової активності 3. Долікарська медична допомога у невідкладних станах 4. Ознайомча практика (вступ до фаху) 5. Клінічний реабілітаційний менеджмент при дисфункції внутрішніх органів 6. Клінічний реабілітаційний менеджмент при порушеннях серцево-судинної та дихальної систем 7. Медичне право, професійна етика та деонтологія 8. Нормальна фізіологія людини 9. Основи кінезіології 10. Основи риторики 11. Основи фізичної терапії в педіатрії 12. Теорія та методика фізичного виховання 13. Фізіологія рухової активності 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вступ до фаху 2. Медична техніка у фізичній терапії 3. Клінічна та функціональна діагностика

Також на 2 групи розділені дисципліни за показником **«Володіння інформацією щодо очікуваних результатів навчання»** (табл. 2). Але слід зазначити, що в середньому рівень обізнаності опитаних здобувачів вищої освіти за цим показником трохи нижчий, ніж попередній (9,9% негативних відповідей проти 3,3% відповідно), хоча все ж таки переважна більшість такою інформацією володіє.

1. Дисципліни, з яких всі опитані володіють необхідною інформацією (90-100%) – 10.
2. Дисципліни, за якими необхідною інформацією володіє переважна більшість респондентів (67-89%) – 6.

Таблиця 2

**Ранжування навчальних дисциплін за показником
«Володіння інформацією щодо очікуваних результатів навчання»
за оцінками респондентів**

Навчальні дисципліни, з яких всі опитані володіють необхідною інформацією	Навчальні дисципліни, з яких переважна більшість опитаних володіє необхідною інформацією
1. Долікарська медична допомога у невідкладних станах 2. Клінічний реабілітаційний менеджмент при дисфункції внутрішніх органів 3. Нормальна фізіологія людини 4. Основи кінезіології 5. Основи фізичної терапії в педіатрії 6. Теорія та методика фізичного виховання 7. Види оздоровчо-рухової активності 8. Вступ до фаху 9. Клінічний реабілітаційний менеджмент при порушеннях серцево-судинної та дихальної систем 10. Медичне право, професійна етика та деонтологія	1. Ознайомча практика (вступ до фаху) 2. Основи риторики 3. Фізіологія рухової активності 4. Біомеханіка рухової діяльності 5. Клінічна та функціональна діагностика 6. Медична техніка у фізичній терапії

За тим ж принципом розділено дисципліни за показником **«Володіння інформацією щодо порядку та критеріїв оцінювання результатів навчання»** (табл. 3):

1. Дисципліни, з яких майже всі опитані володіють необхідною інформацією (90-100%) – 13.
2. Дисципліни, за якими необхідною інформацією володіє переважна більшість респондентів (79-89%) – 3.

**Ранжування навчальних дисциплін за показником
«Володіння інформацією щодо порядку та критеріїв оцінювання
результатів навчання» за оцінками респондентів**

Навчальні дисципліни, з яких всі опитані володіють необхідною інформацією	Навчальні дисципліни, з яких переважна більшість опитаних володіє необхідною інформацією
1. Долікарська медична допомога у невідкладних станах 2. Нормальна фізіологія людини 3. Основи кінезіології 4. Основи фізичної терапії в педіатрії 5. Теорія та методика фізичного виховання 6. Види оздоровчо-рухової активності 7. Клінічний реабілітаційний менеджмент при порушеннях серцево-судинної та дихальної систем 8. Основи риторики 9. Фізіологія рухової активності 10. Вступ до фаху 11. Медичне право, професійна етика та деонтологія 12. Ознайомча практика (вступ до фаху) 13. Клінічний реабілітаційний менеджмент при дисфункції внутрішніх органів	1. Біомеханіка рухової діяльності 2. Медична техніка у фізичній терапії 3. Клінічна та функціональна діагностика

Ефективність організації освітнього процесу безпосередньо впливає на успішність вивчення студентом дисципліни. Учасники опитування мали змогу оцінити рівень своєї **задоволеності організацією освітнього процесу** з кожної дисципліни за окремими показниками за п'ятибальною шкалою.

Отримані дані свідчать про те, що у цілому здобувачі вищої освіти задоволені організацією освітнього процесу – середній бал¹ 4,49 серед усіх показників У табл. 4 представлені середні бали показників за усіма дисциплінами, що оцінюються.

¹ Середній бал – розраховане зважене середнє, що аналізується відповідно до рівнів: $\geq 4,5$ – «задоволений», $\geq 3,5$ і $< 4,5$ – «скоріше задоволений», $\geq 2,5$ і $< 3,5$ – «частково задоволений, частково ні», $\geq 1,5$ і $< 2,5$ – «скоріше не задоволений», $< 1,5$ – «незадоволений».

**Рівень задоволеності студентів організацією освітнього процесу
за показниками (за п'ятибальною шкалою)**

№	Показники	Середній бал
1	Формами і методами навчання	4,60
2	Якістю викладання дисципліни загалом	4,57
3	Зрозумілістю процедур повторного проходження контрольних заходів	4,57
4	Об'єктивністю оцінювання контрольних заходів	4,56
5	Організацією дистанційного навчання у період карантину	4,53
6	Формами контролю знань	4,53
7	Вчасністю та доступністю інформації про форми контролю знань та критерії оцінювання	4,52
8	Рівнем знань, навичок та вмінь, отриманих під час вивчення дисципліни	4,51
9	Змістом та структуруванням навчального матеріалу дисципліни	4,49
10	Визначенням часу на засвоєння дисципліни (семестр, рік навчання)	4,43
11	Забезпеченістю технічним обладнанням, що необхідне для вивчення дисципліни	4,41
12	Забезпеченістю навчально-методичними матеріалами (підручники, посібники, роздаткові матеріали тощо)	4,35
13	Обсягом часу, що виділяється на вивчення дисципліни	4,35
Середнє		4,49

Серед дисциплін (табл. 5), що були оцінені, можна виділити ті, що мають середню оцінку $\geq 4,5$ та високі бали за усіма показниками, тобто студенти повністю задоволені якістю організації освітнього процесу – 4.

Дисципліни, які мають середню оцінку $\geq 4,5$, але деякі аспекти організації освітнього процесу можуть бути покращені, тобто мають рівень – «скоріше задоволений» $\geq 3,5$ і $< 4,5$ – 4.

Дисципліни, організацією освітнього процесу яких студенти в цілому скоріше задоволені за всіма характеристиками, що оцінюються (мають середню оцінку $\geq 3,5$ і $< 4,5$) – 8.

**Рівень задоволеності студентів організацією освітнього процесу
навчальних дисциплін**

Рівень задоволеності студентів	Навчальні дисципліни²
Повністю задоволені якістю організації освітнього процесу	1. Клінічний реабілітаційний менеджмент при порушеннях серцево-судинної та дихальної систем 2. Теорія та методика фізичного виховання 3. Види оздоровчо-рухової активності 4. Основи фізичної терапії в педіатрії
Задоволені якістю організації освітнього процесу, але деякі аспекти організації освітнього процесу можуть бути покращені	1. Клінічний реабілітаційний менеджмент при дисфункції внутрішніх органів 2. Фізіологія рухової активності 3. Основи риторики 4. Ознайомча практика (вступ до фаху)
Скоріше задоволені якістю організації освітнього процесу	1. Вступ до фаху 2. Долікарська медична допомога у невідкладних станах 3. Основи кінезіології 4. Біомеханіка рухової діяльності 5. Медичне право, професійна етика та деонтологія 6. Нормальна фізіологія людини 7. Медична техніка у фізичній терапії 8. Клінічна та функціональна діагностика

На думку студентів, обсяг годин, що виділяється для вивчення дисципліни «Основи кінезіології» не є достатнім: за цим показником 3,33 бали, що відповідає рівню «частково задоволений, частково ні».

Учасники опитування мали можливість висловити свою думку щодо **рівня професіоналізму викладачів** дисциплін за такими характеристиками:

- зрозумілість і доступність викладання матеріалу;
- високий рівень володіння фундаментальними знаннями і останніми досягненнями у сфері дисципліни;
- вміння викликати і підтримувати інтерес до дисципліни;
- підтримка вміння самостійно вчитися і водночас забезпечення супроводу студента;
- вміння застосовувати іноваційні методи викладання, дистанційні технології навчання;
- доброзичливість і тактовність зі студентами.

² Дисципліни тут і далі розташовані у порядку зменшення оцінки рівня задоволеності

На рис. 2 представлені дані щодо рівня задоволеності студентів професійними компетентностями викладачів, що проводять лекційні та практичні (семінарські, лабораторні) заняття. Результати дослідження показали, що здобувачі вищої освіти освітньої програми «Фізична терапія» високо оцінюють рівень професійної майстерності науково-педагогічних працівників: середній бал³ – 4,59. На думку студентів, викладачі вдало застосовують іноваційні методи викладання, дистанційні технології навчання, доброзичливі і тактовні зі студентами, сприяють розвитку вміння студентів самостійно вчитися, вміють викликати і підтримувати інтерес до дисципліни, володіють фундаментальними знаннями і останніми досягненнями в сфері дисципліни, зрозуміло і доступно викладають матеріал.

Відмінності в оцінках професіоналізму викладачів лекційних та практичних занять не є статистично значимими.

Рис. 2. Оцінка респондентами рівня професіоналізму викладачів, що задіяні в освітньому процесі освітньої програми «Фізична терапія» (за п'ятибальною шкалою)

³ Середній бал – розраховане зважене середнє, що аналізується відповідно до рівнів: середній бал $\geq 4,5$ – високий рівень, ≥ 4 і $< 4,5$ – вище середнього, ≥ 3 і < 4 – середній, ≥ 2 і < 3 – нижче середнього, ≥ 1 і < 2 – низький рівень або характеристика зовсім не притаманна зовсім.

Рівень професіоналізму викладачів 10 дисциплін, що проводять лекційні заняття, здобувачі вищої освіти оцінили як високий, 4 – вище середнього (табл. 7).

Таблиця 7

Рівень професіоналізму викладачів лекційних занять навчальних дисциплін за оцінками респондентів

Рівень професіоналізму викладачів	
високий (середній бал $\geq 4,5$)	вище середнього (середній бал ≥ 4 і $< 4,5$)
1. Види оздоровчо-рухової активності 2. Клінічний реабілітаційний менеджмент при порушеннях серцево-судинної та дихальної систем 3. Долікарська медична допомога у невідкладних станах 4. Основи фізичної терапії в педіатрії 5. Клінічний реабілітаційний менеджмент при дисфункції внутрішніх органів 6. Основи кінезіології 7. Біомеханіка рухової діяльності 8. Теорія та методика фізичного виховання 9. Фізіологія рухової активності 10. Основи риторики	1. Медичне право, професійна етика та деонтологія 2. Нормальна фізіологія людини 3. Медична техніка у фізичній терапії 4. Клінічна та функціональна діагностика

Рівень професіоналізму викладачів 11 дисциплін, що проводять практичні, лабораторні та семінарські заняття, здобувачі вищої освіти оцінили як високий, вище середнього – 5 (табл. 8).

Рівень професіоналізму викладачів практичних занять навчальних дисциплін за оцінками респондентів

Рівень професіоналізму викладачів	
високий (середній бал $\geq 4,5$)	вище середнього (середній бал ≥ 4 і $< 4,5$)
1. Види оздоровчо-рухової активності 2. Теорія та методика фізичного виховання 3. Основи фізичної терапії в педіатрії 4. Клінічний реабілітаційний менеджмент при порушеннях серцево-судинної та дихальної систем 5. Основи кінезіології 6. Клінічний реабілітаційний менеджмент при дисфункції внутрішніх органів 7. Долікарська медична допомога у невідкладних станах 8. Фізіологія рухової активності 9. Основи риторики 10. Біомеханіка рухової діяльності 11. Ознайомча практика (вступ до фаху)	1. Медичне право, професійна етика та деонтологія 2. Вступ до фаху 3. Нормальна фізіологія людини 4. Клінічна та функціональна діагностика 5. Медична техніка у фізичній терапії

Учасники опитування мали змогу доповнити свої оцінки відповідями на відкриті питання **«Що найбільше сподобалося під час вивчення дисципліни?»**, **«Що найбільше не сподобалося і що можна було б змінити?»**. 39% анкет містили відповіді про те, що студентам сподобалося, 18% – мали відповіді, що не сподобалося або пропозиції щодо аспектів, які можна покращити.

Найчастіше здобувачі вищої освіти зазначали, що їм сподобались викладачі дисциплін (35,1% відповідей): високий рівень їхньої кваліфікації, досвідченість, доброзичливе ставлення до студентів, зацікавленість викладача у засвоєнні знань студентами. На другому місці серед того, що найбільше сподобалось, – це форми і методи викладення зрозуміле і доступне подання матеріалу(27,9%).

Також студентам сподобалися й самі дисципліни, їх зміст, цікавість та актуальність наданого матеріалу, його важливість для майбутньої професійної діяльності (16,2%). Окремо серед того, що сподобалося, студенти виділяють практичні заняття. Позитивними моментами стали забезпеченість сучасним обладнанням та можливість відвідування різних центрів з професійної сфери.

Найбільш поширені пропозиції для покращення якості викладання дисциплін – виділення більшого обсягу годин для вивчення дисциплін (25,5% відповідей з блоку пропозицій або того, що не сподобалося) та збільшити кількість практичних занять (19,6%).

Занепокоєння у студентів викликають умови навчання під час карантину (9,8%), а саме те, що при дистанційній формі навчання менше можливостей для відпрацювання практичних навичок.

Серед інших проблемних моментів, що були озвучені респондентами: не сподобалися ставлення викладача до студентів, дисципліна та її зміст, нестача навчальних матеріалів або обладнання, значне навчальне навантаження.

Результати дослідження дозволяють зробити такі висновки:

- здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Фізична терапія» (освітній рівень «бакалавр»), володіють інформацією про цілі та зміст, очікувані результати навчання, порядок та критерії оцінювання дисциплін, що вони вивчали у весняному семестрі 2020/2021 навчального року;

- в цілому здобувачі вищої освіти задоволені організацією освітнього процесу та високо оцінюють професійну майстерність викладачів дисциплін;

- вивчення дисциплін у цьому семестрі залишило у здобувачів вищої освіти більше позитивних вражень, ніж негативних. Позитивні враження пов'язані з високою оцінкою професійної майстерності викладачів, якості викладання та змістом дисциплін, практичними заняттями. Більшість пропозицій до змін були пов'язані з побажанням збільшити обсяг годин, що виділяється для вивчення окремих дисциплін та практичних занять.

Проректор з науково-педагогічної роботи, проф.

Наталя ПОЛОВКО

Провідний соціолог науково-методичної лабораторії з питань фармацевтичної освіти МОЗ України

Ксенія ДОМБРОВСЬКА

28.07.2021